

Rijn- en Kennemerlandse Mare

De **Nederlandse Genealogische Vereniging** (NGV) is een landelijke vereniging met 24 regionale afdelingen.

Voor de **afdeling RIJNLAND en KENNEMERLAND** gelden onderstaande postcodes, maar uit het hele land kunnen mensen lid worden van de afdeling.

Onze regio: 2170-2182 (Sassenheim, Lisse, Hillegom), 2200-2259 (Katwijk, Noordwijk, Rijnsburg, Valkenburg, Voorhout, Voorschoten, Wassenaar), 2300-2399 (Leiden, Oegstgeest, Leiderdorp, Warmond, Roelofarendsveen, Zoeterwoude, Hazerswoude), 2400-2439 (Alphen a/d Rijn, Bodegraven, Nieuwkoop), 2442-2489 (Ter Aar, Aarlanderveen, Zwammerdam), 2500-2529 ('s-Gravenhage Centrum, Laakkwartier), 2560-2599 ('s-Gravenhage Segbroek, Zuiderpark, Scheveningen, Haagse Hout annex Mariahoeve) en 2730-2739 (Benthuizen).

1940-1949 (Beverwijk, Wijk aan Zee), 1960-1969 (Heemskerk), 1950-2082 (gemeente Velsen: Velsen-Noord, Velsen-Zuid, IJmuiden, Driehuis, Santpoort-Noord, Santpoort-Zuid, Velsbroek), 2000-3180 (gemeente Haarlem en Haarlemmermeer: Haarlem, Spaarndam, Haarlemmerliede, Hoofddorp, Zwaanshoek, Vijfhuizen, Cruquius, Boesingheliede, Beinsdorp, Nieuw Vennep, Burgerveen, Leimuiderbrug, Weteringbrug, Abbenes, Buitenkaag, Lisserbroek, Rozenburg), 2040-2042, 2116 (gemeente Zandvoort: Zandvoort en Bentveld), 2050/2051, 2060/2061, 2110/2111, 2114, 2120/2121 (gemeente Bloemendaal: Bloemendaal, Overveen, Aerdenhout, Vogelenzang, Bennebroek), 2101-2106 (Heemstede).

Het lidmaatschap van de NGV, waarbij u de gedrukte versie van het tijdschrift Gens Nostra ontvangt, is € 56,- per jaar. Het digitale lidmaatschap kent een lagere contributie van € 45,-. Voor meer informatie, aanmelden en wijzigingen doorgeven kunt u uitsluitend terecht bij de landelijke centrale:

- op de website www.ngv.nl of ledenadministratie@ngv.nl
- of per post naar NGV, Postbus 50, 3980 CB, Bunnik.

Meer informatie over afdeling Rijnland en Kennemerland kunt u vinden op <https://www.ngv-afdelingen.nl/ryn/>

Adres verenigingscentrum: Kosterijland 3-5, 3980 CB Bunnik.

Openingstijden: woensdag op afspraak, elke 1^e en 3^e donderdag en 2^e zaterdag van de maand van 10-16 uur, behalve op feestdagen.

Voor informatie of vragen per e-mail info@ngv.nl

Afdeling Rijnland en Kennemerland / jrg. 31 / nr. 92 / april 2026

Inhoudsopgave	Pag.
Welkom in ons midden	3
Activiteiten van de afdeling	5
- Afdelingsavonden	5
- Voorouderspreekuur in Oegstgeest en Haarlem	7
Verhalenboek Rijnlandse en Kennemerlandse voorouders, dl 3	8
Wijzigingen in het ledenbestand 2026	8
Verslag van de lezing: Tussen rebellie en rechtspraak – levens aan de rafelranden van de geschiedenis	8
Een zilveren speld voor Jan Leeuwenhoek	11
Sytske Wever – Oma Kerkhof	12
Acht tips voor beginnende en gevorderde onderzoekers naar het digitale verleden	25
Verslag van de lezing over ProBook	27
Voorouderspreekuur in de regio	28
Voorouderspreekuur, welke vragen komen er zoal voorbij?	29
Wetenswaardigheden:	30
- Leidse vrouwen op de kaart	30
- Hoe zag Zoeterwoude er uit in 1832?	30
- Boek: Dagen van melk	31
- Lezing: De laatste dagen van de Barbarij	31
- Boek: Dievenland. Overleven in de Middeleeuwen	32
- Ziekenzalving genoteerd in DTB-boeken	32
- Historische vereniging Benthuisen	32
- Genealogische verkenningen uit de Duin -en Bollenstreek	32
- Op 3 maart 1945 bombardeerde de Britse Royal Air Force (RAF) de Haagse wijk Bezuidenhout en het Korte Voorhout	33
- 9600 dossiers over heldhaftige reddingen bij het Nat. Archief	33
- Cursus paleografie voor beginners bij Erfgoed Leiden	34
Publicaties van de afdeling	34

Welkom in ons midden

Hartelijk welkom in ons midden **Karin Wagner, Ria van der Mark, Klaas Pelgrim, Carla Böhm, Mirjam den Besten, Frank van Dongen** en **Miranda Schuchhard**.

Jullie zijn de nieuwe leden van onze afdeling tot zo ver in 2026.

Mogelijk zijn jullie in januari al naar de kennismakingsbijeenkomst voor nieuwe leden in Leiderdorp geweest, anders gaat dat later alsnog gebeuren. In ieder geval zijn jullie van harte welkom op een van onze afdelingsbijeenkomsten in Oegstgeest en Haarlem. Zie daarvoor pagina 5 en 6 van deze Rijnlandse en Kennemerlandse Mare.

Mochten jullie een keer digitaal aanwezig willen zijn, op pagina 5 lees je ook hoe je thuis achter je PC een lezing live kunt volgen. Op 21 april houden een aantal leden een korte presentatie van circa tien minuten over het onderzoek waar ze mee bezig zijn. Deze praatjes illustreren wat we als afdeling willen, leden stimuleren en hen de gelegenheid geven hun onderzoek kenbaar te maken en erover te publiceren.

En ja, de eerste artikelen voor het derde deel onze serie verhalenboeken met *Genealogieën en verhalen van Rijnlandse- en Kennemerlandse voorouders* zijn al binnen bij onze redactie o.l.v. Ank Poland. Dit boek zal in 2027 het licht zien. Zoals jullie op pagina 8 kunnen zien, ook in de Mare kan gepubliceerd worden. Deze keer schrijft Sytske Visscher over Sytske Wever – oma Kerkhof.

Een andere optie is nog, dat er ingezonden kan worden voor het project *Leidse vrouwen op de kaart*. Op pagina 30 kun je daar meer over lezen. Het bestuur was op 8 maart aanwezig bij de presentatie van dit mooie initiatief in de Burgerzaal van het Leidse stadhuis. Later nog is er bilateraal contact geweest met de projectleiding. We doen er alles aan om onze afdeling in beeld te brengen, niet alleen in Leiden, maar ook in Haarlem. Ons bestuurslid Henriette Adema en ondergetekende hebben onlangs een uitermate positief gesprek gehad met een deel van het management van het Noord Hollands Archief. Naast het voorouderspreekuur daar, willen en kunnen we nu de samenwerking uitbreiden en samen met het archief activiteiten ontplooiën. Mochten er leden zijn die zich daar ook voor willen inzetten: graag!

Niet alleen een verhalenboek staat weer in de planning, maar ook willen we traditiegetrouw bronnenboeken publiceren. Zowel de Gaardersregisters van Katwijk (samen met Jan Sneijders van de werkgroep Genealogie Katwijk) als opnieuw Morgenboeken, maar nu van Bodegraven (samen met Nico den

Hollander) zijn in voorbereiding. Waarschijnlijk zal de publicatie van Bodegraven het eerst het licht zien. Door het publiceren van dergelijke uitgaven, willen we onze leden faciliteren.

Dat faciliteren is voor ons erg belangrijk. Niet alleen door de genoemde voorouderspreekuren. Op pagina 27 leest u over de lezing van Izo Hoytink van Probook, die heel praktische suggesties gaf over het uitbrengen van een boek, gebruik makend van Word. Twee pagina's eerder geeft Ank Poland op blz. 25 tips voor beginnende en gevorderde onderzoekers naar het digitale verleden. Waar ik zelf erg naar uitkijk is de lezing van Karel Spee (winnaar van de Schepperle Award 2024) over het gebruik maken van Artificial Intelligence in de genealogie. Heeft u 19 mei De Schakel in Haarlem genoteerd? – zie pagina 6.

Beste leden, nieuwe onderzoekers en ervaren speurders, we hopen als bestuur jullie voor de zomervakantie nog een paar keer te mogen ontmoeten.

Als er een vraag is, mail ons gerust. Als bestuur zijn we er voor onze leden. Nieuwe ideeën pakken we graag op. En als je zelf eens bij een activiteit betrokken wilt zijn, ook dat kan. Door je netwerk te vergroten, ondersteun je ook indirect je eigen onderzoek.

Genealogie is ook netwerken! Dat is mijn tip voor jullie, Karin, Ria, Klaas, Karla, Mirjam, Frank en Miranda.

Namens het bestuur,
Ab Stikkelorum

De bibliotheek in Oegstgeest waar u ons kunt vinden voor het voorouderspreekuur.

Foto: Cees Jan van den Hoek

Activiteiten van de afdeling

Het bestuur van de afdeling Rijnland en Kennemerland organiseert verschillende activiteiten. U bent daarbij van harte welkom. Natuurlijk mag u ook uw burens, vrienden en kennissen, die geen lid zijn van onze vereniging, meenemen.

Afdelingsavonden

Voorafgaand aan elke lezing is er een inloop met:

- Mogelijkheid tot stellen van vragen aan bestuursleden, nader in te gaan op vragen of wensen die u heeft t.a.v. het opzoeken van gegevens of gebruik van genealogische computerprogramma's, vragen over oud schrift en natuurlijk NGV-leden ontmoeten met dezelfde passie.
- U kunt uw boeken en/of tijdschriften brengen voor de leestafel [mits het geschiedenis, genealogie of topografie betreft] en zelf ook boeken en/of tijdschriften uitzoeken vanaf de leestafel om mee te nemen.

De bijeenkomsten worden gehouden in de 'Kleine zaal' van het **Dorpscentrum, Lijtweg 9, 2341 HA Oegstgeest**. De toegang is gratis. De zaal is open vanaf 19.15 uur. Het gebouw is goed rolstoeltoegankelijk. Koffie en thee is verkrijgbaar in de hal. Betaling graag via pin, maar contant kan ook.

Naast de bar hangt een scherm waarop informatie staat over de lezing mocht er ter plekke iets gewijzigd zijn. Parkeergelegenheid – bij het naastgelegen winkelcentrum – is ruim en gratis. Meerdere bussen vanaf station Leiden Centraal gaan die kant op, ook rond 22.00 uur weer terug naar het station, zie www.9292.nl.

Streamen van lezingen S*

Mocht het niet lukken om aanwezig te zijn bij de lezingen dan kunt u het vaak ook thuis volgen via streaming. In uitgave 85 staat stap voor stap vermeld hoe u dat kunt realiseren. Dit geldt alleen voor lezingen gemarkeerd met een **S***. Vaak wordt een bevestiging en link naar de streaming gegeven via de nieuwsbrief. De link kunt u ook vinden via NGV-academie op de website van de NGV.

S* Dinsdag 21 april 2026

Inloop: 19.15 – 20.00 uur (met mogelijkheid tot vragen stellen)
Start avond 20.00 – 22.00 uur
Onderwerp Leden vertellen iets over eigen onderzoek of ervaringen.
Ledenvergadering Vanaf ca. 21.30 uur.

Vijf leden hebben zich aangemeld voor deze avond die zal worden afgesloten met een ledenvergadering.

Jeroen Boggia opent deze reeks met een verhaal over zijn zoektocht naar voorouders in Italië, hoe hij dat doet en daarbij steeds verder komt.

Ab Stikkelorum verdiept zich in de Leidse sociale omgeving van zijn rond 1640 vanuit Vlaanderen geëmigreerde voorouder. Door dit onderzoek wil hij proberen zijn Vlaamse voorvader Claes Stekelorum beter te begrijpen.

Cees Jan van den Hoek heeft onlangs onderzoek gedaan bij het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR) en zal ons over zijn ervaringen vertellen en de mogelijkheden die onderzoek ons daar biedt.

Robert Filippo wil ons in zijn 10-minutenpraatje wat inzicht geven in genealogisch onderzoek in Frankrijk. Daarbij is de geschiedenis van dit land van belang, evenals de historische en genealogische verenigingen.

Ank Poland sluit de rij met een verhaal over een paar zaken van overspel in de regio die zo verschillend werden berecht. Deze zaken spelen zich af in de eerste helft van de 18^e eeuw.

We kijken uit naar een leuke, interactieve avond.

In het ontmoetingscentrum De Schakel,
Pijnboomstraat 17, 2023 VN te **Haarlem**.

Dinsdag 19 mei 2026

Inloop: 19.15 – 20.00 uur

Start avond 20.00 – 22.00 uur

Onderwerp: **Artificial Intelligence (AI) voor genealogen**

Spreker: Karel Spee

Door minder goede wifi-verbindingen in De Schakel is het streamen vanaf deze locatie lastig gebleken. Er kunnen wel opnames worden gemaakt die later via YouTube beschikbaar komen.

Sinds 2022 is het gebruik van AI ook voor het grote publiek toegankelijk geworden. OpenAI heeft momenteel al 200 miljoen gebruikers en de mogelijkheden worden steeds talrijker. Bedrijven als Microsoft, Apple en Amazon bieden ook deze diensten aan. Tevens wordt AI in toenemende mate bij websites in speciale transcriptieprogramma's toegepast.

Voor genealogen biedt AI ook veel mogelijkheden, men kan misschien wel spreken van een revolutionaire verandering van onze hobby. Sommige providers geven al de mogelijkheid om foto's met behulp van AI in te kleuren of te animeren. Samenvattingen van teksten is inmiddels ook al een reële optie

geworden. Het Europese platform Transkribus heeft in een Europees AI-project programmatuur ontwikkeld waarmee oud schrift automatisch getranscribeerd kan worden. Dit programma is, met enige beperkingen, gratis verkrijgbaar. Naast de transcripties kan men nu door alle boeken met nieuwe mogelijkheden digitaal zoeken. Daarmee is zelfs een geheel nieuw type onderzoek mogelijk. AI kan ook gebruikt worden om grote hoeveelheden scans (zoals bidprentjes of overlijdensadvertenties) te indexeren.

Onze spreker van vanavond, Karel Spee, heeft samen met zijn zoon (IT-er) computerprogramma's geschreven die tekst in scans herkennen. Daarna liet hij gegevens met een specifieke zoekvraag (naam, voornamen, sterfdatum enz.) door OpenAI indexeren. Met een tempo van ca. 100.000 per week heeft deze programmatuur de ruim 1,2 miljoen bidprentjes van de NGV geïndexeerd. Deze index zal op de website van de NGV voor leden beschikbaar komen. Tijdens de lezing wordt verteld wat AI is, hoe dit toe te passen voor en door genealogen en welke ontwikkelingen er zijn. De meeste aandacht zal uitgaan naar de mogelijkheden van Transkribus en het indexeren van bidprentjes. Voor het toepassen van AI voor o.a. bidprentjes heeft Karel Spee in 2024 de Schepperle-award gekregen.

Voorouderspreekuur in Oegstgeest en Haarlem

Op de voorouderspreekuren is iedereen van harte welkom met vragen met betrekking tot genealogie, zowel leden als niet-leden.

Wilt u beginnen met onderzoek naar uw voorouders en weet u niet hoe dat moet? Bent u vastgelopen met uw onderzoek of tijdens het onderzoek zijn verschillende vragen ontstaan? Op het voorouderspreekuur treft u enkele bestuursleden die met u zullen meedenken. Wij helpen u graag met uw vragen over stamboomonderzoek en familiegeschiedenis.

In Oegstgeest doen wij dit in samenwerking met vrijwilligers van Historische vereniging Oud-Oegstgeest.

Historisch café Oegstgeest met voorouderspreekuur

Waar: Openbare bibliotheek, Lange Voort 2 T,
2341KA Oegstgeest

Data: Elke **1e zaterdag** v.d. maand: 2 mei, 6 juni, 4 juli, 1 aug, 5 sept.

Tijd: 10.30 tot 12.30 uur

Voorouderspreekuur Haarlem:

Waar: Noord-Hollands archief, Jansstraat 40,
2011RX Haarlem

Data: Elke **3^e zaterdag** v.d. maand: 18 april, 16 mei, 20 juni, 18 juli, 15-8

Tijd: 10.00 – 13.00 uur

Verhalenboek Rijnland en Kennemerland, deel 3

Het verhalenboek deel 2 is door velen goed ontvangen en meerdere boeken hebben inmiddels al hun weg gevonden. Natuurlijk kunt u er altijd nog een bestellen bij Cees Jan van den Hoek penningmeester-ryn@ngv.nl voor 25,- en portokosten.

Maar tevens willen we hierbij alweer een oproep doen voor een bijdrage aan een volgende uitgave in 2027. Er zijn, tot onze verrassing, nu alweer twee verhalen ingeleverd voor deze uitgave. Graag zien we natuurlijk ook verhalen binnenkomen over vrouwen. Zij maken immers voor de helft deel uit van onze geschiedenis.

Wijzigingen in het ledenbestand 2026

Nieuwe leden

- Mw. K. Wagner, Zoetermeer
- Mw. H.J. van der Mark, Nieuw-Vennep
- dhr. K.H. Pelgrim, Heemskerk,
- Mw. C.M.W. Böhm, Hoofddorp
- Mw. M.J. den Besten, Den Haag
- dhr. F.J.M. van Dongen, Sassenheim
- Mw. M. Schuchhard, Leiden

Opgezegd

- dhr. C. Dam, Hoofddorp
- dhr. S.H. van der Maarl, Zwaanshoek
- dhr. J.F. Jacobs, Rijswijk
- dhr. F.J. van Straaten, Velsbroek

Overleden

- dhr. G.M. Trouwborst, Overveen
- dhr. S.P.M. Hiep, Voorschoten
- dhr. A.J. van Deijk, Den Haag

Verslag van de lezing: Tussen rebellie en rechtspraak – levens aan de rafelranden van de geschiedenis.

Door: Ank Poland

Dinsdag 17 februari 2026

Het was aan Cees Jan van den Hoek om dit keer de avond te openen. Nadat hij de 32 bezoekers en 19 digitale toehoorders had gewezen op de boekentafel, de verkrijgbare USB-sticks en de onderwerpen van de komende lezingenavonden gaf hij het woord aan cultuurhistoricus Tanja Wassenberg.

Tanja vertelde vooral geïnteresseerd te zijn in de 18^e eeuw met daarbij de rafelrandjes van de maatschappij, zoals zij ook in haar boek laat zien over quaataardige vrouwen. Wanneer ben je *quaataardig*? Het is daarbij goed te bedenken dat ideeën over goed en kwaad in de loop der tijd veranderen.

Tanja heeft zich vooral verdiept in de rechterlijke archieven van Haarlem en Amsterdam. Achter quaataardig gedrag school vaak een praktische noodzaak: economische overleving, toegang tot meer vrijheid of veiligheid of een verlangen zichzelf te kunnen zijn in een wereld die door mannen werd gekleurd. Voor

sommige vrouwen in de 18^e eeuw was er soms nauwelijks een goede keuze. Het eerste voorbeeld dat Tanja gaf was Geertje, een dienstbode die zwanger was geraakt van haar werkgever, diens zoon, dienstknecht of van wie dan ook. Een dienstbode had in de 18^e eeuw geen rechten en moest bij een volgende werkgever goede referenties kunnen tonen, anders was er geen werk meer voor haar. Een zwangerschap was dan ook een grote belemmering, maar welke mogelijkheden had je indertijd? Een natuurgenezer, abortus (engeltjesmaker), fysiek geweld, moord of als vondeling neerleggen? Een volgende werkgever nam je immers niet in dienst mét een kind.

Illustratie van Ine Gubbels uit: Quaataardige vrouwen in de achttiende eeuw.

In de verslaglegging van de rechtbank of in confesieboeken komen in de 18e eeuw meestal niet meer gegevens voor dan naam, leeftijd, herkomst, aard van het delict en het vonnis. Soms komen er iets meer boven tafel, maar je mist altijd de achterliggende motieven of omstandigheden die hebben geleid tot de daad. Je kunt er soms wel dingen bij bedenken, maar nooit bewijzen. Indertijd was het belangrijk dat de verdachte moest bekennen. Om daartoe te komen werd soms veel *uit de kast* gehaald. Mocht je dit kunnen doorstaan dan kwam je vrij.

De gemeenschap waarin men leefde was belangrijk voor zowel hulp als voor aanzien. Men leefde toen veel dichter op en met elkaar en veel draaide om een goede reputatie binnen de gemeenschap. Straf was een belangrijk middel in de vorm van lijfelijke straf, geldboete, verbanning of doodstraf. Het kwam echter ook voor dat men elkaar hielp om een geldboete te betalen. De straf van een schandpaal werd toen als veel indringender en zwaarder ervaren dan dat het heden ten dage zou zijn. Men was indertijd veel afhankelijker van elkaar en sociale uitsluiting daarbij was heftig, omdat het ten koste ging van de reputatie en men had elkaars bescherming nodig.

Tanja merkte op dat de havenstad Amsterdam indertijd uitpuilde door grootschalige arbeidsmigratie. In Amsterdam woonden meer vrouwen dan mannen. Vrouwen trokken daar naar toe, omdat er veel werk was en mannen

trokken veelal naar zee. Helaas werkte daardoor het sociale vangnet veel minder goed.

De rijke Anna woonde in Amsterdam aan de Herengracht, maar werd verraden voor (veelvuldig) overspel door haar dienstbode. Haar geliefde Jan belandde in het rasphuis, Anna in het verbeterhuis. Daar leerde zij op de een of andere manier haar bovenbuurman kennen en samen wisten zij te ontsnappen met hulp van een dienstmeid. Daarna volgden nog vele avonturen. Maar haar vele seksuele verlangens had ook vele gevolgen, eveneens voor haar eigen leven. Hoewel ze daarna nog enkele jaren in vrijheid leefde, was haar man van haar gescheiden en was zij daardoor een groot deel van haar vermogen kwijt. Haar vader ontfermde zijn dochter en haar zoon nam later afstand van haar door haar buitensporige leefwijze. Ze werd uiteindelijk 62 jaar.

Aal verkleedde zich als man en diende in het leger. Maar toen zij bij een duel om het leven kwam, bleek zij een vrouw te zijn. Aal kreeg geen begrafenis, maar haar resten werden tentoongesteld in het Rotterdam Theatrum Anatomicum met de tekst *'Een opgezette huid van een vrouw die als dragonder dienst heeft gedaan en door haar kameraden werd gedood.'* Indertijd trok dat zeer veel belangstelling.

Een hechte gemeenschap betekent vaak ook dat je niet moet afwijken. Sodomie resulteerde indertijd vaak in levenslange opsluiting of erger.

Vrouwen zijn in de geschiedenis in het nadeel omdat het met name mannen zijn die berechten, verslagen schrijven en de maatschappij bepalen. Vrouwelijke verdachten waren ook vaak van een andere klasse dan de mannen die over hen mochten oordelen.

Na de pauze ontstond een leuke discussie over het verschil tussen genealogie en historici. Aan het eind komen nog enkele bronnen aan de orde, zoals bv.

www.rkd.nl / Nederlands Instituut voor kunstgeschiedenis.

<https://gtb.ivdnt.org/> Historische woordenboek.

<https://www.dbnl.org> / Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren.

www.Kronieken.transkribus.eu

<https://resources.huygens.knaw.nl/>

<https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>

Cees Jan dankt Tanja hartelijk voor deze beslist boeiende avond. Gelukkig had zij een paar boeken *'Quaataardige vrouwen in de achttiende eeuw. Rebelse zielen: van slachtoffer tot dader'* meegenomen, want daar was zeker belangstelling voor.

Een zilveren speld voor Jan Leeuwenhoek

Foto: Henriette Adema

Jan was zeer geïnteresseerd in het onderwerp van deze avond; een boek maken bij Probook. Het laatste jaar vooral besteedt hij veel aandacht aan het afronden van zijn stamboomonderzoek. Nou ja, afronden zal nooit lukken, maar publiceren van wat je tot op heden hebt gevonden wel. Dus met een aantal vragen in zijn achterhoofd kwam hij dan ook, met zijn dochter Djoeke, onbevangen naar de lezing in Oegstgeest.

Daar wachtte hem na de lezing een verrassing toen voorzitter Ab hem, goed voorbereid, vertelde wat hij de afgelopen bijna vijftientig jaar gedaan heeft voor de NGV en met name voor de afdeling Rijnland en Kennemerland.

Even beduusd, maar toch wel blij verrast nam hij de zilveren speld en de bloemen in ontvangst.

Wij wensen Jan veel plezier en succes met het voorbereiden van de publicatie van zijn boek over de familie Leeuwenhoek.

Voormoeders

In de familiegeschiedenis spelen vrouwen nogal eens een ondergeschikte rol. Met de keuze voor het thema ‘Vrouwen en hun verborgen verleden’ voor het Evenement 2025 heeft het afdelingsbestuur de rol van vrouwen meer aandacht willen geven. In dit nummer van de Rijn- en Kennemerlandse Mare het vierde artikel van een bestuurslid over een voormoeder.

Toen mijn jongere broer, zus en ik in de jaren vijftig werden geboren, was het nog volop gewoonte om kinderen te vernoemen naar familieleden. Allereerst werden de namen gegeven van de grootouders volgens een min of meer vaststaand schema.¹ Daarna konden de namen van andere familieleden – bijvoorbeeld broers of zussen van de ouders van de jonggeborene – gebruikt worden. Wij kregen wel familienamen, maar niet volgens dat mooie schema. Mijn broer werd genoemd naar een oom van onze vader, mijn zus kreeg een combinatie van de namen van onze grootouders van moederszijde, en ik kreeg de namen van de twee zussen, die in het gezin volgden op onze ouders.

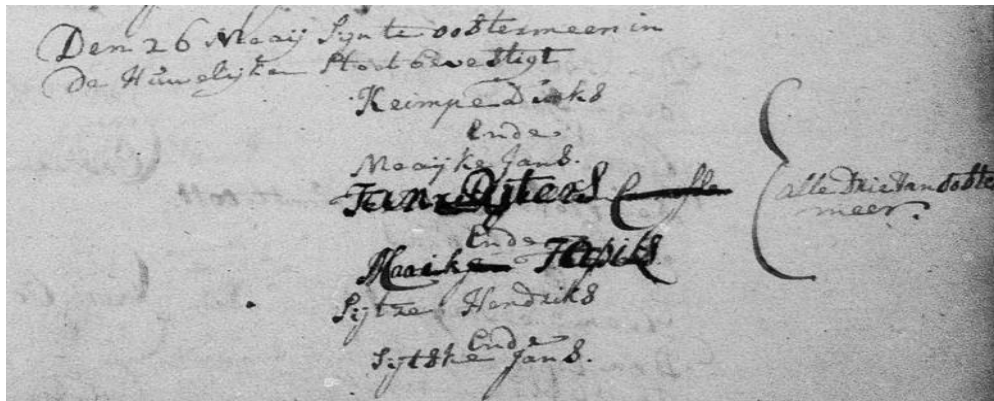
Een voornaam doorgegeven

Mijn moeders zusje Sytske was genoemd naar **Sytske Wever**, haar grootmoeder van moederszijde. Deze Sytske werd op 23 november 1870 in Leeuwarden geboren als achtste en jongste kind van **Wybe Wever** en **Jacoba Brugman**. Met een beetje fantasie zijn de voornamen van de oudste zeven kinderen te herleiden naar familieleden in de families Wever en Brugman. De voornaam Sytske komt echter in die twee families niet voor. Sytske Wever dankt haar voornaam aan **Sytske (Lutskes) van der Meer**, haar stief-grootmoeder van vaderskant, de tweede echtgenote van grootvader **Lammert Lammerts Wever**. Sytske van der Meer was – voor zover bekend – het enige kind van de ongehuwde moeder **Lutske Sytzes**, die op haar beurt een dochter was van **Sytze Hendriks** en **Sytske Jans**. Dit echtpaar trouwde op 26 mei 1765 in het Friese Oostermeer (Eastermar) in de gemeente Tietjerksteradeel. Daar werden ook hun drie kinderen **Aaltjen**, **Hendrik** en **Lutske** respectievelijk op 30 maart 1766, 4 december 1768, en 7 januari 1770 gedoopt.

Lutske Sytzes – met de familienaam Van der Meer komt zij noch in de dtb-inschrijvingen noch in de burgerlijke stand voor – schonk op 13 november 1799

1 De eerste zoon naar de grootvader van vaderszijde, de eerste dochter naar de grootmoeder van moederszijde, de tweede zoon naar de grootvader van moederszijde, de tweede dochter naar grootmoeder van vaderszijde.

in Kollum bij Surhuizum (Friesland) het leven aan een dochter, die zij noemde naar haar beide ouders. De doop van Sytske Lutskes is nooit ingeschreven in het doopregister van Kollum. Daarom moest er voorafgaand aan het huwelijk een 'akte van bekendheid' opgemaakt worden. Dit gebeurde op 28 maart 1837 bij de Rechtbank van eerste aanleg in Leeuwarden. Zeven getuigen verklaarden dat zij haar van jongs af gekend hadden en haar hadden zien opgroeien.²

Huwelijksinschrijving van Sytze Hendriks en Sytske Jans, Oostermeer 26 mei 1765³

Lutske overleed op 26 april 1828 in Augustinusga (Achtkarspelen) als ongehuwde arbeidster. Haar dochter Sytske trouwde op 28 mei 1837 in Leeuwarden op 38-jarige leeftijd met de weduwnaar Lammert Lammerts Wever. Door dit huwelijk kwam de voornaam Sytske in de familie Wever en vervolgens in de familie Kerkhof. Verschillende kleindochters, achterkleindochters en achterachterkleindochters van Sytske Wever kregen haar voornaam.

Wat de roepnaam van de eerste generaties Sytskes was, is niet bekend. Sytske Wever werd – getuige een vraag van Hendrik Kerkhof aan zijn kleindochter in 1953 – in elk geval 'Sien' genoemd. De volgende generaties Sytskes luister(d)en – gelukkig – naar hun oorspronkelijke naam, al werden daar gedurende een bepaalde periode nogal eens de woorden 'grote' of 'kleine' voorgezet, afhankelijk van wie het onderwerp van gesprek was.

Het gezin Wybe Wever – Jacoba Brugman

In de meeste akten van de burgerlijke stand en de bevolkingsregisters van Leeuwarden en Amsterdam staat Wybe Wever vermeld als 'schipper' of 'schippersknecht'. Bij de geboorte van zijn jongste zoon en dochter gaf hij aan kanaalwerker (1867) of pakhuismeester (1870) te zijn.

Toen de oudste twee kinderen in 1853 en 1855 in Leeuwarden werden geboren, was Wybe Wever afwezig. De geboorteaangifte van het oudste kind werd

² FamilySearch/AlleFriezen, dtb Oostermeer, T NH 1670-1811, inv. nr. 0715, beeldje 383.

³ FamilySearchAlleFriezen, bs Leeuwarden, huw. Reg. 1837, akte nr. 106 + bijlagen

daarom gedaan door de chirurgijn en vroedmeester Gerrit Kramer, die bij de geboorte aanwezig was geweest. Het tweede kind werd aangegeven door de vroedvrouw Dina Bekker. De geboorte van de andere zes kinderen - in Franeker, Amsterdam en Velsen - heeft Wybe Wever wel zelf bij de ambtenaar van de burgerlijke stand gemeld. Daarbij nam hij het niet altijd even nauw met wat hij de ambtenaar van de burgerlijke stand vertelde over zijn officiële woonadres. Bij de geboorte van dochter **Antje** (Franeker 1859) gaf hij aan in Leeuwarden te wonen, terwijl het gezin rond die tijd volgens het bevolkingsregister van Amsterdam woonde aan de Kerkstraat in die gemeente.

De jongste zoon, **Johan Hendrik**, werd op 15 maart 1867 geboren in de gemeente Velsen 'in het huis staande op de Koekoek'.⁴ Wybe Wever gaf als beroep aan kanaalwerker te zijn, 'wonende te Amsterdam, doch tijdelijk in deze gemeente verblijvende'. Volgens het bevolkingsregister van Amsterdam over de periode 1851-1863 had het gezin tussen augustus 1861 en april 1863 wél een waladres aan de Amstel in Amsterdam (buurt W, nr. 760 'op een schip'), maar niet in 1867. De in 1863 toegevoegde aantekening 'vertrokken naar Leeuwarden' doet vermoeden, dat het mogelijk de bedoeling was terug te keren naar de Friese hoofdstad, maar in het bevolkingsregister van Leeuwarden over de betreffende periode is het gezin niet aangetroffen.

Schippers hadden meestal een zogenoemd 'waladres', in een gemeente waar ze als inwoners ingeschreven staan. Bij geboortes en overlijdens, die elders plaatsvonden en waarvan in de betreffende gemeente een akte werd opgemaakt, werd veelal een afschrift van de akte gestuurd naar de officiële woongemeente van betrokkene. Echter, van de kinderen Wever die volgens hun vader niet in de gemeente van het waladres werden geboren, is in die gemeente geen afschrift van de geboorteakte ingeschreven.

Uit een bericht in het Algemeen Politieblad van 27 december 1867⁵ blijkt, dat Wybe Wever in elk geval eind 1867 als schipper van het ligterschip⁶ 'De jonge

4 Noord-Hollands Archief, bs Velsen, geb. reg. 1867, akte nr. 45;

Ten tijde van de geboorte van Johan Hendrik Wever 'op de Koekoek' was het graafwerk voor het Noordzeekanaal net twee jaar bezig. De zeven kilometer duinen tussen het dorp Velsen en de Noordzee werden met de hand (schop en kruiwagen) afgegraven. De arbeiders die dit deden moesten zelf maar zien, dat ze woonruimte vonden. In veel gevallen bouwden ze van afvalhout hutjes in de duinen. Volgens informatie van de Historische Kring Velsen was de Koekoek gelegen in het buurtje dat tegenwoordig omsloten wordt door de Van der Zwaagstraat, de Lagersstraat en de IJmuiderstraatweg op een krappe twee kilometer vanaf het oude dorp Velsen (thans Velsen-Zuid). Door het ontbreken van de namen van de kanaalwerkers in het bevolkingsregister van de gemeente Velsen is niet meer na te gaan gedurende welke periode ze daar woonden en werkten. Dat geldt dus ook voor het gezin Wever-Brugman.

5 CBG|Centrum voor familiegeschiedenis, Algemeen Politieblad 1867.

6 Een lichter (ligterschip) was/is een klein schip waar de goederen uit een groot schip in worden overgelaten. Het zijn meestal vrij brede vaartuigen met weinig diepgang (bron: Wikipedia).

Johanna' gedurende enige tijd mogelijk betrokken was bij de graafwerkzaamheden voor het Noordzeekanaal.

— De burgemeester van Velzen verzoekt te worden bekend gemaakt met de verblijfplaats van den schipper *W. Wever*, die met het ligterschip »de Jonge Johanna», toebehoorende aan de heeren *H. Lee & Son* aldaar, die gemeente heeft verlaten.

Hij vaart op het patent, staande ten namē van gemelde firma, zeer waarschijnlijk tusschen Harderwijk op Haarlem of Leiden.

Kennelijk met – illegaal? - medeneming van het schip heeft hij de gemeente Velsen verlaten. Hoe dit is

afgelopen is niet bekend. In het Politieblad is helaas nooit een melding geplaatst dat deze oproep was vervallen.

Drie jaar later – in 1870 - werd het jongste kind in het gezin Wever-Brugman in Leeuwarden geboren, waarbij vader Wybe meldde daar ook woonachtig te zijn. Dit gegeven wordt echter wederom niet bevestigd door een inschrijving in het bevolkingsregister. Pas op 29 oktober 1875 vinden we het gezin officieel terug in Leeuwarden op het adres Noordvliet, Wijk M huis nr. 164. Ook in dat bevolkingsregister staat Wybe Wever te boek als schipper.⁷

In 1882 vestigden Wybe Wever en Jacoba Brugman zich definitief in Amsterdam op het adres Grote Bickerstraat 30, waar vader Wybe op 12 april 1890 overleed. Moeder Jacoba woonde na het overlijden van haar man enige tijd bij haar dochter Antje in Rotterdam, maar keerde rond 1896 terug naar Amsterdam om in de huishouding van haar jongste dochter bij te springen.

Het lijkt er sterk op dat het gezin Wever-Brugman tijdens de vroege jeugd van de kinderen een nogal zwervend bestaan geleid heeft aan boord van de schepen waarop vader Wever als schipper of schippersknecht werkzaam was. Of met name de oudste kinderen Wever regelmatig onderwijs genoten hebben valt niet meer na te gaan. Ongetwijfeld konden ze wel naar school in de periodes dat ze daadwerkelijk woonden op hun waladres, maar er was toen nog geen leerplicht⁸. Toezicht op de vraag of kinderen eigenlijk wel naar school gingen was er dus niet. De jongste twee kinderen - Johan Hendrik (*1867) en **Sytske** (*1870) - waren in 1875 (inschrijving in Leeuwarden) nog zo jong, dat ze wellicht regelmatig naar school konden gaan dan de oudste zes kinderen. Maar ze zullen alle acht in meerdere of mindere mate hebben leren lezen, schrijven en rekenen. Andere vaardigheden, die nodig waren om zich in de maatschappij staande te houden, zullen de jongens van hun vader en de meisjes van hun moeder geleerd hebben. Om een vak te leren werden jongens na hun lagerschooltijd vaak in de leer gedaan bij een ambachtsman of ze gingen aan de slag als hulpje van hun vader.

7 FamilySearch, bevolkingsregister Leeuwarden 1876-1904, Wijk M2 huis nr. 164, p. 483 (beeldje 457).

8 In Nederland werd leerplicht voor kinderen van 6 tot 12 jaar per 1 januari 1901 ingevoerd met de Leerplichtwet van toenmalig minister van Binnenlandse Zaken Goeman Borgesius.

Meisjes waren voorbestemd om te trouwen en het huishouden te runnen. Veel huishoudelijke vaardigheden leerden ze ‘spelenderwijs’ van hun moeder, maar ze konden ook na hun lagereschooltijd als keukenmeid of dienstbode aan het werk. In zo’n baantje konden ze ook veel leren dat nuttig was in een later leven als huisvrouw. Of de meisjes uit het gezin Wever-Brugman in een dienstje of anderszins gewerkt hebben is onbekend. In de bevolkingsregisters werd bij hun naam steevast geen beroep vermeld en volgens hun huwelijksakten waren ze ‘zonder beroep’.

Het gezin Hendrik Kerkhof – Sytske Wever

Sytske Wever trouwde op 19 februari 1891 in Amsterdam met **Hendrik Kerkhof**, de op 17 augustus 1866 in Leeuwarden geboren zoon van **Johannes Hendriks Kerkhof** en **Tjitske Kok**. Ook hij woonde met zijn ouders op veel verschillende adressen. In chronologische volgorde: Leeuwarden, Winschoten (-1869), Buitenpost (1869-1870), Leeuwarden (1870-1879 op vijf adressen), en Amsterdam (1879- 1883 Vinkenstraat 59). Na het overlijden van zijn moeder in 1883 vertrok Hendrik Kerkhof voor ongeveer drie jaar naar Leeuwarden om in april 1886 naar Amsterdam terug te keren. Daar woonde hij ruim een half jaar in bij zijn vader en diens tweede echtgenote **Durkje Hoogeveen**. Van december 1886 tot februari 1891 woonde hij vervolgens op nog drie verschillende adressen in de Van Heemskerckstraat, op de Haarlemmerdijk en in de Haarlemmerstraat. Vanaf zijn geboorte in 1866 tot zijn huwelijk in februari 1890 heeft Hendrik Kerkhof in een periode van 24 jaar dus op minimaal dertien adressen gewoond.

11 kleinkinderen Kerkhof ca. 1933 op een rijtje op de Westerdoksdijk.

Hendrik Kerkhof en Sytske Wever waren duidelijk honkvaster dan hun ouders. De eerste jaren van hun huwelijk woonden zij op het adres Lindengracht 6 in de Amsterdamse Jordaan. In 1894 verhuisden ze naar het Barentszplein nr. 1 en vervolgens in 1899 naar de Westerdoksdijk nr. 47 (3-hoog) met uitzicht over het IJ, feitelijk in hetzelfde huizenblok maar net om de hoek. Op dit adres had het gezin de beschikking over de derde verdieping met

een woonkamer, een tussenkamer (alkoof), een grote slaapkamer, een zijkamer met balkon aan de voorzijde, een keuken met toilet aan de achterzijde, en een

deel van de daarboven gelegen zolderverdieping. Hier groeiden de kinderen Kerkhof op. Dit is ook het huis dat de kleinkinderen Kerkhof kenden als het woonadres van hun grootouders.

Links: Westerdokdijk hoek Barentzplein

Rechts: Westerdokdijk rond 1904. Hendrik Kerkhof op het balkon van nr. 47-III met de vijf oudste kinderen.

Mogelijk ter gelegenheid van hun verloving of ondertrouw lieten Hendrik en Sytske een portretfoto maken. We zien twee jonge mensen in hun mooie kleren. Beiden kijken ernstig naar een punt ergens achter de fotograaf. Bij haar zien we wel een zweem van een glimlach rond de mond.

Hendrik Kerkhof (1866-1953) en Sytske Wever (1870-1932)

Tussen 1892 en 1908 werden in totaal elf kinderen geboren, vijf zonen en zes dochters. Alleen de oudste dochter Jacoba overleed binnen een jaar na haar geboorte (1893). De andere tien werden volwassen. Negen van hen trouwden en kregen ook kinderen (zie het genealogisch overzicht aan het eind van dit artikel).

Hoewel ze hun hele huwelijkse leven in Amsterdam woonden, bleef de band met Friesland/Leeuwarden en de daar nog wonende familieleden, getuige de geboorte- en overlijdensadvertenties in de Leeuwarder Courant⁹. Een advertentie in de krant was immers de snelste manier om familie (en kennissen) op de hoogte te stellen van gebeurtenissen in de familie.

GETROUWD:
HENDRIK KERKHOF JOHZN.
EN
SIJTSKE WEVER,
die tevens namens wederzijdsche betrekkingen, hun hartelijken dank betuigen voor de vele bewijzen van belangstelling bij gelegenheid van hun Huwelijk ondervonden.
Amsterdam, 19 Febr. 1891. (1521)

HENDRIK KERKHOF Johz.
EN
SIJTSKE WEVER
hopen, D. V., 19 Aug. a.s.
hunne
12½-jarige echtvereeniging
te gedenken.
Amsterdam, 5 Aug. 1903.
Receptie 16 Aug. a.s. van 2-5 uur,
Westerdoksdiik 47.

** Na een lang en smartelijk lijdē werd heden ons ouderhart diep getroffen, daar het den Heere behaagde onze jongste lieveling, JACOBA, tot Zich te nemen, in den leeftijd van ruim zeven maanden.
Amsterdam, Lindegracht 6, 10 September 1893.
H. KERKHOF JOHZN.
S. KERKHOF-WEVER.

** Door 's Heeren goedheid werden wij heden verblijd met de voorspoedige geboorte van eene welgeschapen DOCHTER.
H. KERKHOF.
S. KERKHOF-WEVER.
Amsterdam, 22 Maart 1904.
Westerdoksdiik 47.

** Door 's Heeren goedheid werden wij heden verblijd door de voorspoedige geboorte van onzen zoon
RUDOLF EBERTUS.
Amsterdam, Westerdoksdiik 47,
19 Maart 1908.
H. KERKHOF.
S. KERKHOF-WEVER.

** Door 's Heeren goedheid voorspoedig bevallen van eene welgeschapen DOCHTER S. WEVER, geliefde Echtgenoot van
H. KERKHOF.
Amsterdam, Barendszplein 1,
28 Januari 1898.

** Heden werd ons door Gods goedheid een welgeschapen zoon geboren, AUKE HENDRIKS.
Amsterdam, 21 Maart 1907.
Westerdoksdiik 47.
H. KERKHOF.
S. KERKHOF-WEVER.

** Door 's Heeren goedheid werden wij heden verblijd met de voorspoedige geboorte van een welgeschapen Zoon.
Amsterdam, 30 Juni 1900.
Westerdoksdiik 47.
H. KERKHOF.
S. KERKHOF-WEVER.

Hedenmiddag is, na een geduldig gedragen lijdē, in Jezus ontslapen mijn geliefde Echtgenoot en onze zorgvolle Moeder, Behuwd- en Grootmoeder
SIJTSKE KERKHOF, geb. WEVER,
op den leeftijd van 61 jaar.
Uit aller naam:
H. KERKHOF.
Amsterdam-C., 4 Augustus 1932.
Westerdoksdiik 47.

** Heden overleed na een smartelijk lijdē, zacht en kalm, onze geliefde Vader. Behuwd- en Grootvader JOHANNES KERKHOF, Echtgenoot van DURKJE HOOGVEEN, eerder Weduwnaar van TIJTSKE KOK.
Amsterdam, Westerdoksdiik 47,
14 September 1900.
H. KERKHOF.
S. KERKHOF-WEVER.

Voor de bewijzen van deelneming, ontvangen bij het overlijden van onze geliefde Echtgenoot, Moeder, Behuwd- en Grootmoeder
SIJTSKE KERKHOF, geb. WEVER,
zeggen wij hiermede HARTELIJK DANK.
Uit aller naam:
H. KERKHOF.
Amsterdam-Centrum, Westerdoksdiik 47.

Met hun kinderen togen Hendrik en Sytske regelmatig naar een fotograaf, die dan van het hele gezin foto's maakte. Voor alle kinderen was er een doosje met hun naam erop, waarin afdrucken van die foto's werden opgeborgen. Dat heeft geresulteerd in een mooie verzameling foto's waarop je de kinderen ziet groeien en ouder worden.

Het fotodoosje van Johanna Hendrika Kerkhof¹⁰

Links: Johannes, Sytske Jacoba, Johanna Hendrika en Anna Maria

Rechts: achterste rij: Johannes, Hendrik sr., middelste rij: Johanna Hendrika, Sytske Jacoba, Wybe, Sytske Wever, Tjitske, Anna Maria, zittend vooraan: Hendrik jr.

Maar ook in de huiselijke kring werd incidenteel gefotografeerd.

Hendrik Kerkhof met zonen Auke en Ru achter het harmonium, waarop ook familiefoto's staan

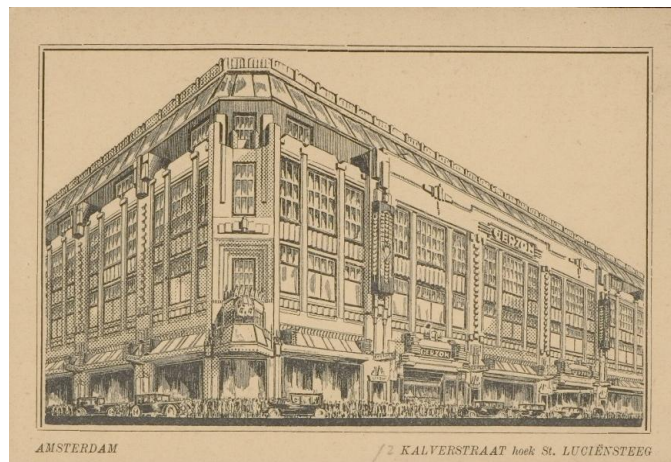
Sytske Wever met Auke en Teuntje (Tini)

Na verschillende kortdurende baantjes werkte Hendrik Kerkhof lange tijd bij de

¹⁰ Particuliere collectie J.H. Visscher.

firma Meyes en Höweler (verkoop van brandkasten, kachels en fornuizen) op het Damrak als winkelbediende en/of magazijnchef.

Zoals veel gehuwde vrouwen aan het einde van de negentiende eeuw oefende ook Sytske Wever officieel geen beroep uit. Uit de familieverhalen is echter bekend dat ze wel degelijk gedurende een flink aantal jaren als naaister gewerkt heeft voor het Modemagazijn Gerzon aan de Kalverstraat. Om dat werk makkelijk en snel te kunnen doen was op haar trapnaaimachine een motortje geplaatst.

Reclamekaart Gebr. Gerzon Modemagazijnen
hoek Kalverstraat-St. Luciensteeg¹¹

Herinneringen van een kleindochter aan 'oma Kerkhof'

Een van de kleindochters van Sytske Wever heeft rond 2010 voor haar kleinkinderen haar eigen levensverhaal opgeschreven. Daarin heeft ze ook de herinneringen – deels gebaseerd op de verhalen van haar ouders en een oudere nicht - aan haar grootouders Kerkhof gedeeld. Hieronder een aantal citaten.

Oma Kerkhof had elf kinderen ter wereld gebracht en dat had haar lichaam behoorlijk uitgeput. Haar benen hadden de last van die elf zwangerschappen moeten dragen en ze had er grote pijnlijke wonden aan overgehouden die niet meer genazen. Ze kon daardoor slecht lopen en zat meestal op haar vaste plaats in de huiskamer. De huishouding werd heel lang gedaan door 'opoe Wever' (overleden in 1911), de moeder van oma.

Ondanks haar slechte gezondheid had oma haar kinderen goed in de hand. Als één van het stel het te bont maakte, liep hij of zij de kans de pantoffel van zijn/haar moeder naar het hoofd te krijgen. De pantoffel moest teruggebracht worden en al naar gelang de ernst van het vergrijp kreeg de 'boosdoener' een uitbrander of een pak voor zijn/haar broek. Oma was daarin heel redelijk, maar

¹¹ SA Amsterdam, coll. Prentbriefkaarten, afb. PBKD 0035000021

opa kon wel eens driftig worden. Dan hoefde oma alleen maar te zeggen 'Hendrik' en hij bond in.

Ook kon oma – als het heel druk en roezig was geweest en het stel eindelijk om de tafel zat voor de maaltijd – tegen de 'groten' zeggen: 'Een beetje lang bidden, dat is het tenminste even stil'.

Opa en oma hadden in huis hun vaste plaats aan weerszijden van de schoorsteenmantel. Ze hadden allebei eenzelfde stoel, alleen was die van opa een slag groter. Doordat ze op [latere leeftijd] beiden slecht ter been waren, kwamen ze bijna nooit buiten. Het was ook een hele onderneming om drie steile trappen af te gaan; ze moesten immers ook dezelfde drie trappen weer opklimmen.

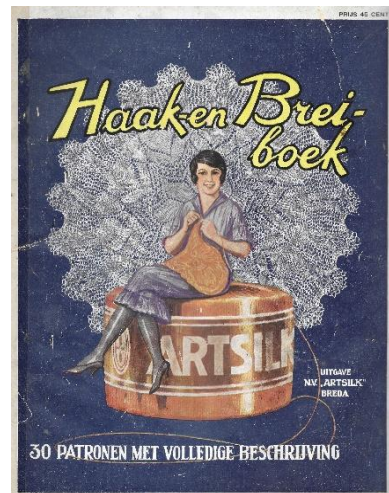
Eenmaal heb ik ze op straat gezien. Ze stapten moeizaam in een rijtuig om naar een stembureau te gaan. Het was niet verplicht om een geldige stem uit te brengen, maar je moest wel 'opkomen'. Als je niet kwam, kreeg je een boete. Ze moesten dus wel naar het stembureau gaan.

Thuis maakte oma zich, voor zover haar gezondheid het toeliet, best verdienstelijk. Zittend in de kamer schildde ze aardappelen. Sommige groentesoorten, zoals spruitjes en sperziebonen, kon ze daar ook schoonmaken. Vóór mijn tijd heeft ze ook genaaid voor de firma Gerzon.

Later, toen dat naaien niet meer nodig was, heeft ze veel kledjes gebreid. Je had in die tijd hoge bloementafeltjes¹², waar net één pot met een plant of een vaas met bloemen op kon staan. Op die tafeltjes lagen vaak van donkere kleuren glansgaren gebreide kledjes, die bijna tot op de grond reikten.

Dat ze zich juist op zondag met het kunstbreiwerk vermaakte is haar door sommige mensen wel eens kwalijk genomen, want breien deed je niet op zondag! Maar oma deed het voor haar plezier, dus kon het wel, vond ze. Voor truien, wanten, sokken of mutsen bleven nog zes doordeweekse dagen over.

Toen ik overging van de eerste naar de tweede klas van de lagere school, gingen we voor het eerst echt met vakantie. Tot dan toe bleef het bij een dagje Zandvoort, Egmond aan Zee, of Artis, maar nu hielden we vakantie in Putten. Oom Rikus, tante An, opa en oma, en tante Kik hadden een groot huis gehuurd aan de Driewegenweg. Het heette 'Zonneweelde' en wij konden daar ook een weekje logeren.

¹² Een 'pied de stalle'

Jammer genoeg eindigde die week in een drama. Oma kreeg een beroerte en we moesten hals over kop naar huis, per taxi nota bene. Oma werd per ziekenwagen vervoerd. Weer in Amsterdam ging het steeds slechter met haar, tot ze na een dag of wat stierf.

Links: Sytske Wever en Hendrik Kerkhof op de waranda van Zonneweelde. Op de achtergrond dochter Anna Maria met haar echtgenoot Reinikus S. Koch.

Rechts: Sytske Wever met haar dochter Tjitske (Kik) in de tuin van Zonneweelde.

Nawoord

Sytske Wever overleed ruim 20 jaar voor mijn geboorte. Toch is zij eigenlijk al mijn hele leven ergens op de achtergrond aanwezig. Bijvoorbeeld in alle opmerkingen die mijn oma en moeder in de loop der jaren over haar maakten: ‘oma Kerkhof zei’ of ‘de kleedjes die oma Kerkhof altijd breide’. Haar wijze raad om toch vooral gevarieerd te eten (‘elke dag een andere groente’) werd door mijn moeder regelmatig aangehaald. Verder speelde ze steeds wel een rol in alle herinneringen die tijdens verjaardagen in de Kerkhof-familiekring werd opgehaald. Daarbij werd vaak hartelijk gelachen.

Maar ook als ik in mijn eigen huis een blik werp op de barometer om te zien hoe het staat met de weersverwachting, realiseer ik me nogal eens dat mijn overgrootmoeder gedurende de ruim 40 jaar van haar huwelijk (1891-1932) op dezelfde barometer zag of er mooi weer, veranderlijk weer, regen of wind, of storm op komst was.

Er wordt wel eens gezegd, dat je nog leeft zolang er nog over je gesproken wordt. Dat laatste gaat voor Sytske Wever in elk geval op, al wordt ze daarbij niet bij haar voornaam genoemd maar wordt er altijd over haar gesproken als ‘oma Kerkhof’.

Van Sytske Wever naar Sytske Visscher

I Sytske Wever, dr. van Wybe Wever en Jacoba Brugman, geb. Leeuwarden 23 nov. 1870, † Amsterdam 4 aug. 1932, tr. Amsterdam 19 febr. 1891 Hendrik Kerkhof, geb. Leeuwarden 17 aug. 1866, † Amersfoort 13 nov. 1954, zn. van Johannes Hendriks Kerkhof en Tjitske Kok.

II Johanna Hendrika Kerkhof, geb. Amsterdam Barentsplein 1, 28 jan. 1898, † Amsterdam 9 sept. 1967, tr. Amsterdam 14 juni 1923 Hendrik Jacobus Koch, geb. Amsterdam 26 nov. 1894, † Amsterdam 4 dec. 1961, zn. van Johannes Koch en Annette Hermanides.

Uit dit huwelijk:

1. Annette Johanna Koch, volgt III
2. Sytske Koch, geb. Amsterdam Westerstraat 216, 18 apr. 1929, † Ede 9 sept. 2024, tr. Amsterdam 9 okt. 1953 Cornelis Johannes Botterweg, geb. Amsterdam 14 okt. 1929, † Ede 6 feb. 2024, zn. van Johannes Elisa Botterweg en Cornelia Grietje Buddingh.

III Annette Johanna Koch, geb. Amsterdam Westerstraat 216, 1 feb. 1926, † Haarlem 1 mei 2017, tr. Amsterdam 9 apr. 1952 Willem Visscher, geb. Utrecht 1 mei 1925, † IJmuiden (gem. Velsen) 16 sept. 1970, zn. van Willem Visscher en Engelina Barendina Nordt.

IV Sytske Geertruida Visscher, geb. Amsterdam 6 jan. 1953.

Gezin Wybe Wever en Jacoba Brugman

Wybe Wever, geb. Leeuwarden 1 juli 1828, † Amsterdam Grote Bickersstraat nr. 30, 12 april 1890, zn. van Lammert Lammerts en Teuntje Eeltjes Postma, tr. Leeuwarden 30 juni 1852 Jacoba Brugman, geb. Leeuwarden 1 maart 1830, † Amsterdam Westerdoksdijk 47-III, 17 maart 1911, dr. van Johan Hendrik Brugman(s) en Hendrikje Ro(o)senberg.

Uit dit huwelijk:

1. Teuntje Wever, geb. Leeuwarden 19 aug. 1853, † Rotterdam 17 mei 1932, tr. Rotterdam 17 aug. 1881 Rudolph Ebertus Rickhoff, geb. Stad Almelo 9 febr. 1855, † Rotterdam 27 maart 1925, zn. van Frans Willem Rickhoff en Geertruida Steffens.
2. Johannes Wever, geb. Leeuwarden 14 april 1855, † Amsterdam 20 juni 1862.
3. Lammert Wever, geb. Leeuwarden 6 sept. 1857, † ald. 28 jan. 1936, tr. Leeuwarden 14 mei 1881 Geertje Juckers, geb. Leeuwarden 19 mei 1855, † Leeuwarden 19 mei 1946, dr. van Hermanus Christoffel Juckers en Antje Boonstra.
4. Antje Wever, geb. Franeker in een schip 7 maart 1859, † Amsterdam 14 nov. 1897, tr. Amsterdam 18 sept. 1890 Evert Meijer, geb. Sneek 2 okt. 1861, † Rotterdam vóór 1929, zn. van Reinder Wybes Meijer en Berber Lubberts Cath; hij hertr. Amsterdam 16 aug. 1899 Jule Okel, dr. van Johannes Okel en Geeske Wever.

5. Jan Wever, geb. Amsterdam 28 okt. 1861, † Leeuwarden 9 nov. 1877.
6. Gerrit Wever, geb. Amsterdam 24 aug. 1864, † na 1929, tr. Amsterdam 18 maart 1891 Hendrika Cornelia Belonje, geb. Veenhuizen 17 dec. 1869, † na 1929, dr. van Cornelis Belonje en Lena Baarschers.
7. Johan Hendrik Wever, geb. Velsen 'in het huis staande op de Koekoek', 15 maart 1867, † Rotterdam 31 juli 1942, tr. Den Helder 7 aug. 1902 Sytske Okel, geb. Leeuwarden 10 sept. 1865, † Rotterdam 16 jan. 1937, dr. van Johannes Okel en Geeske Wever.
8. Sytske Wever, geb. Leeuwarden 23 nov. 1870, † Amsterdam 4 aug. 1932, tr. Amsterdam 19 febr. 1891 Hendrik Kerkhof, geb. Leeuwarden 17 aug. 1866, † Amersfoort 13 nov. 1954, zn. van Johannes Hendriks Kerkhof en Tjitske Kok.

Gezin Hendrik Kerkhof en Sytske Wever

Hendrik Kerkhof, geb. Leeuwarden 17 aug. 1866, † Amersfoort 13 nov. 1954, zn. van Johannes Hendriks Kerkhof en Tjitske Kok, tr. Amsterdam 19 febr. 1891 Sytske Wever, geb. Leeuwarden 23 nov. 1870, † Amsterdam 4 aug. 1932, dr. van Wybe Wever en Jacoba Brugman.

Uit dit huwelijk:

1. Johannes Kerkhof, geb. Amsterdam Lindengracht 6, 28 dec. 1891, † Amsterdam 26 dec. 1954, tr. Amsterdam 15 maart 1917 (door echtsch. ontbonden ald. 9 febr. 1938) Plonia Cornelia van den Broek, geb. Hellevoetsluis 18 juli 1890, † Diemen 17 aug. 1979, dr. van Jan van den Broek en Cornelia van Kralingen.
2. Jacoba Kerkhof, geb. Amsterdam Lindengracht 6, 27 jan. 1893, † ald. 10 sept. 1893.
3. Sytske Jacoba Kerkhof, geb. Amsterdam Lindengracht 6, 22 maart 1894, † Bussum 8 juni 1975, tr. Amsterdam 6 sept. 1917 Gerrit Dijkman, geb. Amsterdam 27 okt. 1891, † Bussum 5 febr. 1968, zn. van Cornelis Dijkman en Lummigje Harder.
4. Anna Maria Kerkhof, geb. Amsterdam Barentzplein 1, 18 jan. 1896, † Voorthuizen 16 juli 1981, tr. Amsterdam 13 okt. 1927 Reinikus Suffrides Koch, geb. Amsterdam Elandsgracht 2, 10 juli 1887, † Putten 3 dec. 1940, zn. van Johannes Koch en Annette Hermanides.
5. Johanna Hendrika Kerkhof, geb. Amsterdam Barentzplein 1, 28 jan. 1898, † ald. 9 sept. 1967, tr. Amsterdam 14 juni 1923 Hendrik Jacobus Koch, geb. Amsterdam 26 nov. 1894, † ald. 4 dec. 1961, zn. van Johannes Koch en Annette Hermanides.
6. Hendrik Kerkhof, geb. Amsterdam 20 mei 1900, † ald. 30 nov. 1945, tr. Amsterdam 6 juli 1927 Maria Josephina Dorshorst, geb. Amsterdam 8 april 1902, † ald. 17 jan. 1983, dr. van Franciscus Dorshorst en Cornelia Maria Rikkelman.
7. Wybe Kerkhof, geb. Amsterdam 26 april 1902, † Limmen 18 febr. 1952, tr. Amsterdam 15 aug. 1929 Elisabeth Wilhelmina Maria Friedrich, geb. Amsterdam 26 juli 1905, † Alkmaar 18 sept. 1984, dr. van Antonius Casper Friedrich en Elisabeth Maria Muselaar.
8. Tjitske Kerkhof, geb. Amsterdam 22 maart 1904, † Putten (Gld) 7 juli 1987.

9. Teuntje Kerkhof, geb. Amsterdam 12 febr. 1906, † Hoofddorp 1 aug. 1995, tr. Amsterdam 1 juni 1933 Hendrik Keuning, geb. Amsterdam 4 sept. 1905, † Uithoorn 12 aug. 1997, zn. van Hendrik Keuning en Stijntje Mulder.

10. Auke Hendrik Kerkhof, geb. Amsterdam 21 maart 1907, † ald. 5 dec. 1975, tr. Amsterdam 11 mei 1938 (door echtsch. ontb. ald. 29 sept. 1961) Christina Paulus, geb. Amsterdam 21 dec. 1913, † ald. 27 dec. 2001, dr. van Adrianus Paulus en Timentje van de Kamp.

11. Rudolf Ebertus Kerkhof, geb. Amsterdam 19 maart 1908, † ald. 29 mei 1971, tr. Amsterdam 1 mei 1940 Wilhelmina de Visser, geb. Amsterdam 16 juni 1913, † ald. 12 febr. 1981, dr. van Christiaan Johannes de Visser en Pieterella Schipper.

Acht tips voor beginnende en gevorderde onderzoekers naar het digitale verleden

Door Ank Poland

Onderstaande is grotendeels overgenomen uit de folder *'Hoe doe je onderzoek op delpher.nl'*.

Op Delpher.nl vind je miljoenen historische kranten, tijdschriften en boeken. Ze komen uit de collecties van 'KB nationale bibliotheek' en tal van andere erfgoedinstellingen. Je kunt op Delpher alle teksten woord voor woord doorzoeken, gratis en zonder account.

Zoeken naar historische gegevens is meer dan alleen weten hoe je een bron kunt vinden. Het is bijvoorbeeld belangrijk om bronnen te plaatsen in hun historische context. Als je weet welke zoektermen je kunt gebruiken kom je verder.

Hieronder vind je acht handige tips:

- **Handleiding.** Bij vele websites, zeker bij Delpher, zal een eerste zoekvraag al veel resultaten opleveren. Kijk daarom eerst in de handleiding voor tips. Hoe filter je gemakkelijk resultaten, hoe gebruik je de zoekbox, welk zoekwoord gebruik je en welke hulpmiddelen staan er eventueel ter beschikking.
- **Betrouwbare bron.** Lees de krant of tijdschrift daarom kritisch en maak gebruik van meer dan één bron. Wie was de schrijver en wat was de oorsprong van dat artikel?
- **Taal van toen.** Een duidelijk voorbeeld hierin is de term Tweede Wereldoorlog. Deze zoekterm werd niet gebruikt in de jaren 1940-1945, maar pas later. Gemeentes veranderden van naam, etc. Dus denk bij het zoeken aan termen die in die tijd gebruikelijk waren.

- **Beschikbaarheid.** Veel historisch materiaal is al digitaal beschikbaar, maar er is ook nog veel werk aan de winkel. Als u iets niet kunt vinden dan wil dat niet zeggen dat het er niet is. Sommige websites vermelden hun laatste toevoegingen.
- **Oude spelling.** Namen werden vroeger vaak anders geschreven en soms moet je wel erg creatief nadenken over een mogelijke spelling, bv. Maria wordt Maartje, Marij, Maritie, Martje, Marijtje, etc.. Ook in oude kranten wordt bv. de letter S, die vroeger anders werd geschreven, vaak niet herkend.
- **Wildcards** zijn tekens waarmee je aangeeft dat een deel van een woord alle mogelijke letters mag bevatten. Gebruik bv.

Vraagteken. Een vraagteken vervangt 1 letter, bv. als je twijfelt tussen Claas of Klaas dan typ je ?laas.

Sterretje. Een sterretje vervangt meerdere tekens. Twijfel je bv. tussen enkelvoud of meervoud dan typ je kind*. Twijfels over de schrijfwijze van een naam kun je ook ondervangen met dit teken, bv. Berchum kan gezocht worden als Ber*m en Maria kun je gemakkelijker opzoeken met Ma* of Mar*.
- **Booleaanse operatoren** zijn in ieder geval op de website van Delpher te gebruiken om het zoeken te vergemakkelijken door zoekwoorden op verschillende manieren te combineren:

AND wanneer je twee of meer zoekwoorden wilt verbinden in jouw zoektocht, bv. Jansen AND Boekhorst.

OR Dit kan handig zijn als je op synoniemen zoekt, bv. wanneer een gemeente in die periode is veranderd van naam.

NOT Wanneer je een woord juist wilt uitsluiten.

PROX Wil je zoeken op woorden die max 10 woorden van elkaar afstaan gebruik dan deze zoekterm: Blaman PROX winkel.

AANHALINGSTEKENS gebruik je wanneer je zoekt naar een exacte woordcombinatie, bv. de titel van een boek of een streeknaam.

HAAKJES zijn handig in samengestelde zoekvragen zoals *katten AND (honden OR konijnen)*. Zo vind je resultaten met de woorden katten en honden, katten en konijnen, of alle drie de woorden.
- **YouTube.** Via YouTube kun je video's bekijken waarin stap voor stap wordt uitgelegd hoe je in Delpher het beste kunt zoeken. Het is een website waarop veel is te vinden, zeker als je weet **hoe** je moet zoeken.

Verslag van de lezing over ProBook

Door: Henriette Adema

Op 17 maart was Izo Hoijtink te gast, hij is directeur - eigenaar van ProBook. ProBook is een gespecialiseerde boekbinderij en drukkerij. Ze richten zich op het maken van hoogwaardige boeken in eigen beheer, vanaf 1 exemplaar tot grote oplages. Een bedrijf dat zich nadrukkelijk ook richt op de stamboomonderzoeker die een familieboek wil laten verschijnen.

Lezers van Gens Nostra zullen het bedrijf kennen, een medewerker van het bedrijf geeft regelmatig adviezen in de rubriek: 'Tips van de boekenmakers van ProBook'.

Izo vertelde over de verschillende uitvoeringen voor de kaft, zoals slappe kaft (niet geschikt voor een familieboek dat regelmatig geraadpleegd wordt), of een harde kaft al dan niet bedrukt. Van de verschillende uitvoeringen gingen voorbeelden de zaal rond.

Daarna moeten keuzes gemaakt worden over:

- formaat
- marges
- lettertype
- uitlijning
- regelafstand

De meeste mensen schrijven hun boek in Word, voor een ideale opmaak later heeft ProBook een (Word) handleiding gemaakt die via de secretaris van het bestuur beschikbaar kan worden gesteld aan geïnteresseerde leden van de afdeling.

Op de website van ProBook kan men via een template (sjabloon, voorbeeldopmaak) het

boek vormgeven. Een boek opmaken is geen gemakkelijke klus. Izo waarschuwde meermalen dat vooraf goed moet worden nagedacht over de hierboven genoemde keuzes. Ben je eenmaal bezig en niet tevreden, dan kan het betekenen dat je helemaal opnieuw moet beginnen. Men heeft de mogelijkheid om het boek op te laten maken door het bedrijf, maar dat wordt dan een duurdere optie. Dus meestal toch maar zelf aan de slag met alle tips en adviezen van het bedrijf. Meerdere keren kwam ook InDesign aan de orde (voor het professioneel opmaken en ontwerpen van documenten voor zowel print als digitale media). Ook daarmee kan het boek worden opgemaakt maar dat is een programma voor

de profs. En het programma Word biedt tegenwoordig ook al vele mogelijkheden.

Op de PowerPointpresentatie kwamen veel voorbeelden langs met betrekking tot de bladspiegel. Dit om te laten zien dat het veel invloed heeft op het later prettig kunnen lezen van het boek. Voor een boek over stamboomonderzoek met veel kwartierstaten en/of foto's is het wenselijk een groot formaat te kiezen (A4). Izo gaf aan dat men bij vragen altijd kan bellen naar ProBook.

Uiteindelijk, als het opmaakwerk klaar is, moet nog worden gewerkt aan een titelblad, colofon, inhoudsopgave, een goede flaptekst en een mooie kaft. Daarna kun je het geheel in PDF naar ProBook sturen.

De aanwezigen vonden het een interessante leerzame avond, ook zij die niet direct een boek willen gaan maken. Maar meerdere aanwezigen liepen wel met die plannen rond en zijn zeker wat wijzer geworden op deze avond.

Voorzitter Ab Stikkelorum hield een pleidooi om het vooral wel te publiceren en je werk en moeite voor je stamboomonderzoek niet zomaar verloren te laten gaan.

Voorouderspreekuur in de regio

NGV-afdeling Delfland:

Elke 2^e woensdag van de maand van 14.00 tot 16.00 uur in:
Stadsarchief Delft, Gantel 21, 2635 DP Den Hoorn.

Historische Vereniging Alphen (werkgroep genealogie):

Elke 2^e zaterdagmiddag van de maand van 13.00 tot 16.00 uur in:
De Vergulde Wagen, Van Boetzelaerstraat 48, Alphen aan den Rijn.

Historisch Museum Hazerswoude-Dorp

Elke 4^e zaterdag van de maand zal een werkgroepje aanwezig zijn van 14.00 – 15.00 uur in het Hist. Museum op Dorpsstraat 66, 2391 BK Hazerswoude-Dorp.

Studiegroep Genealogie Westland:

Elke 3^e zaterdag van de maand van 13.30 uur tot 15.30 uur in:
Het Westlands Museum – Middelbroekweg 154 te Honselersdijk.

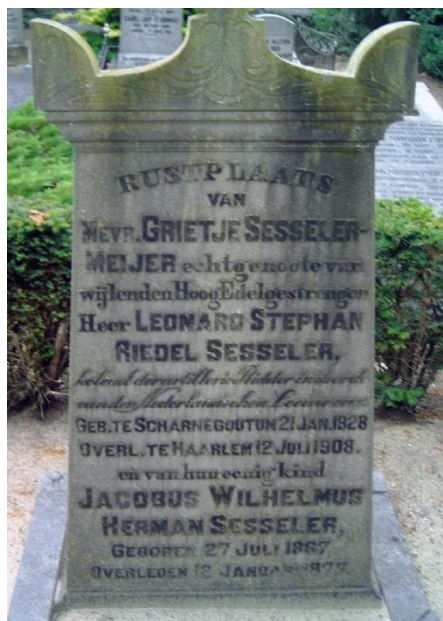
Regionaal Archief Alkmaar, Bergerweg 1, 1815 AC Alkmaar

Het spreekuur vindt plaats op dinsdag 12 mei. De middag start met een lezing en er is gelegenheid om vragen te stellen aan experts van de Nederlandse Genealogische Vereniging en het Regionaal Archief.

Voorouderspreekuur, welke vragen komen er zoal voorbij?

Een vragensteller op ons spreekuur was ervan overtuigd dat er een familierelatie zou moeten zijn tussen degene die het poorterschap aanvraag en degenen die borg voor hem wilden staan. Maar hij kon de relatie maar niet vinden.

Na wat gepuzzel en zoekwerk bleek dat het om twee 'collega's' ging. De ene borgsteller was lakenwerker en de ander stoffenhandelaar. Samen waren zij vanuit België naar Leiden gekomen en samen zaten ze in een gilde. Het bleek dat degene die het poorterschap aanvraag de eerste periode inwoonde bij diegene die eerder in Leiden was aangekomen en voor hem borg stond. Hij was geen familie, maar zat in dezelfde beroepsgroep c.q. gilde.

Een andere vraag op ons spreekuur betrof het volgende; waarom liggen twee mensen, die in Haarlem zijn overleden, begraven in IJsselmuiden? De zoektocht naar dit antwoord was erg leuk en leverde uiteindelijk een memorie van successie op van twaalf pagina's! Ook bleek dat het niet om een echtpaar ging, maar om moeder en zoon. Zij woonden indertijd in Kampen.

De vragen kunnen zeer gevarieerd zijn en dat maakt het juist leuk voor de bestuursleden of andere vrijwilligers aan wie de vragen gesteld worden.

Drie dames hadden tevoren in het archief enkele stukken gereserveerd over Levinus Tollenaar (1918-1970), een Haarlemse kunstenaar die in de regio zeer actief is geweest. De dames hadden elk op hun eigen manier een familierelatie met deze kunstenaar. De familie had deze stukken ooit eerder overgedragen aan het archief van Haarlem. In de mappen bevond zich allerlei correspondentie, familiefoto's, overlijdenskaarten en veel foto's van de door Tollenaar gemaakte kunstwerken. Daar hadden de dames geen hulp bij nodig. Wel wilden ze graag meer weten over zijn officiële geboorte- en overlijdensakte met daarbij meer gegevens over zijn adres en zijn ouders. Daarbij was men ook nieuwsgierig naar het feit of de voorouders echt uit Zeeland kwamen. En jawel hoor. Er was nog even tijd om wat verder te spitten in de Zeeuwse gegevens, waar de dames erg blij mee waren.

Soms komt er iemand langs die wat worstelt met het oude schrift. Weer een ander is op zoek naar een bepaald adres in de stad of buurt of wil graag weer een opening in zijn of haar onderzoek naar voorouders. Er komen allerlei vragen voorbij. Wie weet bent u de volgende bezoeker van het spreekuur.

Wetenswaardigheden

Leidse vrouwen op de kaart

Op zondag 8 maart was een startbijeenkomst georganiseerd in het stadhuis van Leiden met als doel Leidse vrouwen op de kaart te zetten. Over mannen is al erg veel geschreven, het werd tijd om dit eens meer gelijk te trekken. De bijeenkomst was georganiseerd door samenwerking van Roos Koole en Marijke T. (Historische Vereniging Oud Leiden), Ariadne Schmidt (Universiteit Leiden), Renée Volkers (Museum De Lakenhal), Lara Ummels (Leiden Kennisstad) en Erfgoed Leiden en Omstreken. Na enkele lezingen over bijzondere vrouwen werd de zaal in groepjes gedeeld en dacht men actief mee over vrouwen die eveneens een plek in dit project 'van nul tot nu' zouden verdienen. En dat bleken er velen te zijn. Namen die opdoken waren bv. Groen Haasje, Lijsbeth van Wing (getrouwd met Jan van Hout), de tekenares van Flora Batava: Lena van de Pavord Smit, verzetsheldin Fiet van Gilse e.a.. Wilt u ook vrouwen aanmelden? Dat is mogelijk op de website <https://leidsevrouwen.nl/>

Hoe zag Zoeterwoude er uit in 1832?

Op de website van Archiefgravers – Zoeterwoude staat sinds kort de kleurrijke Kadasterkaart-1832. Op die kaart kunt u o.a. zien wie de eigenaar en wat de

bestemming was van de locatie waar u nu zelf in Zoeterwoude woont of waar voorouders woonden. De informatie op de kaart is weer flink uitgebreid.

Ga naar www.archiefgravers.nl en kijk er eens rond.

Het Zoeterwoude was in die tijd een stuk groter dan heden ten dage.

Boek: Dagen van melk

Zestien was de opa van Jutta Chorus toen hij in 1915 melk ging ophalen bij boeren in de buurt. Tegen de tijd dat Jutta werd geboren, reed hij in een Mercedes en rookte hij dikke sigaren. Dit bijna Amerikaanse familieverhaal van armoede naar rijkdom speelt zich af tegen de wonderbaarlijke geschiedenis van de melkproductie in Nederland. Grootvader Leen Menken bracht met 'Melk is goed voor elk' de zuiveldrink aan de man en was de laatste particuliere melkproducent in Nederland. Via gesprekken met familieleden, herinneringen van haar opa Leen en

archiefonderzoek reconstrueerde Chorus de opkomst en de nadagen van het familiebedrijf.

Lezing: De laatste dagen van de Barbarij

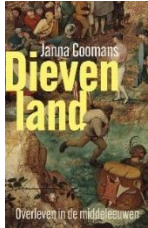
Tot 1815 waren Europese zeevaarders hun leven op de Middellandse Zee niet zeker. Noord-Afrikaanse zeerovers maakten er de wateren onveilig, ook voor schepen onder Nederlandse vlag. Niet alleen kaapten zij de ladingen, ook konden de zeelui eindigen als slaven in Algiers, Tunis of Tripoli. Na Napoleons ondergang trokken de Europese staten gezamenlijk ten strijde tegen die Barbarijse zeerovers. Hun interventie zou de Middellandse Zee voorgoed veranderen. Nederland speelde hierbij een vrijwel vergeten rol. Daarin namen mondige kapiteinsvrouwen uit Vlaardingen, commandanten van de Koninklijke Marine en angstige Amsterdamse kooplieden het voortouw. In de laatste dagen van Barbarij volgt Erik de Lange hun koers langs bombardementen, desastreuze zeeslagen, wankelende allianties en het begin van de 19de-eeuwse koloniale expansie. Europa's streven naar veiligheid op zee, bleek langs de Barbarijse kust het begin van een verwoestend imperialisme. Deze lezing wordt gegeven door Erik de Lange, universitair docent geschiedenis van de internationale betrekkingen verbonden aan de Universiteit Utrecht.

Donderdag **21 mei 2026** van 20:00-23:00 uur. Niet leden: € 10,-. Tevoren wel aanmelden. Wacht daar niet te lang mee.

Kijk op de website van **Historische Vereniging Haerlem**.

Boek: Dievenland. Overleven in de Middeleeuwen

Een meisje dat stiekem een koe van een nonnenklooster melkt, een edelsmid die een molenaarsvrouw versiert met een gestolen boek, een gezin dat een gejatte jas voor de zekerheid uitrafelt en dan het draad verkoopt, of een knecht die het schaap van zijn stiefvader opeet: wat gestolen wordt, is waardevol. En wie iets steelt, geeft een inkijkje in zijn leven en inventiviteit.

Op basis van tot nu toe onontdekte dievenbekenissen verkent **Janna Coomans** de dagelijkse handel en wandel van de late middeleeuwen. Dievenland is een uitzonderlijk levendig boek over gewone mensen die geconfronteerd werden met instabiliteit en onzekerheid in de laatmiddeleeuwse Lage Landen.

Ziekenzalving genoteerd in DTB-boeken

Stamboomonderzoekers zijn voor 1811 aangewezen op DTB-boeken. Recent ontdekte men bij ELO dat in het DTB-boek van de parochie St Jans Onthoofding in Zoeterwoude op sommige plaatsen nog een derde categorie voorkomt; de ziekenzalving. De ziekenzalving, ook wel het Heilig Oliesel genoemd is een katholiek sacrament, waarbij een priester iemand zegent met olie en gebed. Dit ritueel was bedoeld voor ernstig zieke mensen bij wie kans bestond op overlijden. Na deze vondst werd de collectie nader bekeken en vond men bij Ter Aar ook aantekeningen van ziekenzalving.

#VVDW: Ziekenzalving in de Doop- Trouw en Begraafboeken

Historische kring Benthuisen en genealogie

De afdeling Genealogie heeft veel gegevens over Benthuisenaren en Benthuisense families verzameld en in een genealogische database vastgelegd die nu meer dan 30.000 personen bevat.

Zij beschikken ook over kopieën van de Doop, Trouw en Begraafboeken. En vanaf 1916 de tienjarige tafels van de voormalige gemeente Benthuisen. Eveneens veel foto's van personen vanaf ongeveer 1860 zijn in onze database te bezichtigen en eventueel na te bestellen.

Iedere 1e zaterdag van de maand is er inloopmiddag voor Genealogie en liggen deze gegevens vrij ter inzage. Inlichtingen info@historishekringbenthuisen.nl

Genealogische verkenningen uit de Duin -en Bollenstreek

Frans Angevaere laat weten dat aan de reeks 'Genealogische Verkenningen uit de Duin- en Bollenstreek' onlangs weer enkele artikelen zijn toegevoegd. Het betreft:

6. De jonkvrouw en de ambachtsgezel

7. Heemskerk en Heeskens

8. Pouwels Claesz.

Bovendien zijn de bijdragen over Sijmon Brant en Gerijt Aelwijnsz aangevuld naar aanleiding van opmerkingen van lezers, plus enkele nieuwe vondsten.

De links naar de verhalen <https://www.angevaare.eu/verkenningen.html>

Op 3 maart 1945 bombardeerde de Britse Royal Air Force (RAF) de Haagse wijk Bezuidenhout en het Korte Voorhout.

Het eigenlijk doel was een Duitse opslagplaats van V2 raketten in het Haagse bos. Door de harde wind en verkeerde coördinaten kwamen de bommen 1,2 kilometer verderop terecht op de dichtbevolkte wijk, met rampzalige gevolgen. Meer dan 500 mensen kwamen om het leven. Ruim 250 mensen raakten zwaargewond. Ook de materiële schade was enorm: 3.300 huizen, bijna 300 bedrijven, 5 kerken en 10 openbare gebouwen werden verwoest; zo ook de archieven die hier bewaard werden.

Het Paleis van Justitie, dat gevestigd was op de hoek van de Prinsessengracht/Korte Voorhout, brandde door het bombardement tot op de grond toe af. De archieven die in het paleis werden bewaard, zoals de archieven van de arrondissementsrechtbanken Den Haag en Leiden, het Gerechtshof 's-Gravenhage (1838-1945) en registers van de (consulaire) burgerlijke stand (1843-1944) gingen grotendeels verloren.

Na de oorlog probeerden ambtenaren de vernietigde archieven te reconstrueren. Voor de registers van de burgerlijke stand waren zij dit ook verplicht. In een wet van 28 december 1935 (Stb. 797) waren voorschriften vastgelegd over de vervanging van 'verloren of verminkte registers'. Registers van de burgerlijke stand werden (en worden) altijd in tweevoud opgemaakt. In het Paleis van Justitie lagen bijvoorbeeld kopieën van de registers van de consulaire burgerlijke stand. Dit zijn de geboorte-, huwelijks- en overlijdensaktes van Nederlanders die in het buitenland wonen. Deze aktes werden opgemaakt door de Nederlandse consulaten in het buitenland. Daar lagen ook de originele registers. Om de kopieën die in het Paleis van Justitie lagen te vervangen, werd de consulaten gevraagd de originele registers over te schrijven.

Wilt u daar meer over lezen bij het Nationaal Archief? [**lees meer**](#)

9600 dossiers over heldhaftige reddingen bij het Nationaal Archief

In augustus 1954 valt een vijfjarige jongen in het water van de haven in Schagen (Noord-Holland). Het jongetje kan niet zwemmen en gaat al spartelend een paar

keer kopje onder. De veertienjarige scholier Gerrit Nieuwenburg, die even verderop staat te vissen, bedenkt zich geen moment. Hij rent naar de haven, doet zijn laarzen en zijn jas uit, springt in het water en zwemt naar het jongetje toe en brengt hem terug naar de kant. Het Carnegie Heldenfonds beloont de jonge redder voor zijn dappere optreden. Uit handen van de burgemeester van Schagen krijgt Gerrit als herinnering een horloge met inscriptie.

Het Carnegie Heldenfonds Nederland heeft dit archief van ruim 9600 dossiers aan het Nationaal Archief geschonken. De persoonsdossiers uit het archief van het Carnegie Heldenfonds zijn vanaf vandaag op te vragen bij het Nationaal Archief. De dossiers gaan meestal over één redding of reddingspoging. In veel gevallen zijn er meerdere personen betrokken bij hetzelfde incident. De dossiers bevatten aanbevelingsbrieven en andere correspondentie, politierapporten, krantenknipsels, foto's en voorstellen aan, en besluiten van het bestuur. De meeste dossiers zijn beperkt openbaar vanwege de privacybescherming. In de **zoekhulp Onderscheidingen** leest u hoe u een aanvraag kunt doen om een dossier te bekijken.

Bekijk de toegang van het archief van het Carnegie Heldenfonds, **archieffnummer 2.19.364**.

Cursus paleografie voor beginners bij Erfgoed Leiden

De cursus begint bij de middeleeuwen en eindigt met de achttiende eeuw. U leert niet alleen de documenten te ontcijferen, de docent gaat ook in op de ontwikkeling van het schrift door de eeuwen heen, de historische context en inhoud van het stuk, afstandsmaten en geldnoteringen.

De cursus wordt gegeven op vrijdagmiddagen van 15.00 tot 17.00 uur en start op 4 september 2026. De lessen vinden plaats op 2 locaties:

- Hoogheemraadschap van Rijnland, Archimedesweg 1 en op Gravensteen, Pieterskerkhof 6
- Maximaal aantal deelnemers is 16 personen.
- De kosten bedragen € 120,- per persoon voor de gehele cursus. Dit is inclusief cursusmateriaal. Zie ook: **Oud schrift voor beginners**

Publicaties van de afdeling

Transcriptie van de Puiboekjes van Haarlem

De Puiboekjes van Haarlem betreffen trouwdata en overlijdensdata tussen 1760 en 1812 in Haarlem. Michaël Boers heeft deze gegevens gedigitaliseerd. Middels een stick zijn ze nu voor iedereen beschikbaar en verkrijgbaar bij de penningmeester voor € 25,-.

Genealogieën en verhalen van Rijnlandse en Kennemerlandse voorouders

In de verhalenboeken zijn meerdere losse verhalen geschreven over inwoners door de eeuwen heen van de regio Rijnland en Kennemerland. Binnen de artikelen treffen we twee categorieën aan; de meeste artikelen betreffen het onderzoek naar bepaalde personen en families. De tweede categorie betreft specifieke onderwerpen van onderzoek.

Deel 1. Uitgave 2023; 269 pag.;

Deel 2. Uitgave 2025; 205 pag.;

Beide uitgaven: redactie: J. Leeuwenhoek, A. Poland, M. Roest. Prijs elk 25,-.

• Bronnenuitgaven

De prijs van de delen 1, 2 en 15 voor €7.50 per stuk, maar per 2 delen voor €10,-. Deel 10, 11, 14 en 17 zijn € 10,- per stuk. De prijs van uitgaven 16, 18 en 21 is €13,50. Deel 19 kost €12,50 en de prijs voor deel 22 is €18,50. Wilt u de zending per post ontvangen dan dient u € 5,-

extra over te maken op banknr. NL73 INGB 0589 6198 02 t.n.v. NGV te Bunnik. (Bij omschrijving altijd toevoegen: **t.n.v. Afd. Rijnland en Kennemerland**)

Enkele bronnenboeken zijn nu ook via de website beschikbaar

De delen 1 t/m 11, 13, 15 en 20 zijn voor leden ook digitaal beschikbaar via onze website <https://ngv-afdelingen.nl/ryn/>

1. Voorschoten	5. Rijnsburg	9. Valkenburg	15. Warmond
2. Oegstgeest	6. Lisse	10. Lisse	20. Noordwijkerhout
3. Rijnsburg	7. Voorschoten	11. Voorschoten	
4. Zoeterwoude	8. Oegstgeest	13. Sassenheim	

Deel 27/ De morgenboeken van Waarder 1571, 1595, 1604-1835.

Uitgave sept. 2024. 366 pagina's. De basis van deze publicatie is gelegd door Nico P. den Hollander, die de transcripties van de morgenboeken heeft gemaakt. Tijdens de voorbereiding van dit boek bleek dat er in het archief van het Groot Waterschap Woerden nog twee oudere morgenboeken aanwezig waren nl. over 1571 voor de polder Oosteinde en over 1595 voor de polder Westeinde. Eindredactie M. Roest en J. Leeuwenhoek. De papieren uitgave kost € 30,00 en is zo goed als uitverkocht, de digitale uitgave € 12,50.

Deel 26 / Begraven Rijnsburg 1571-1678

Uitgave sept. 2021; 301 pag. waarvan 109 pag. tekst en 192 pag. foto's van originelen; bewerking door dhr. D. Boekee, J. Leeuwenhoek, B. Plantinga en H. Endhoven. In aanvulling op deel 3 en 5 over Rijnsburg is nu deel 26 verschenen waarin onderdelen van de kerkrekeningen met daarin ontvangsten voor begraven zijn opgenomen in de periode 1581/1588-1678. Het gaat hier dus om een zeer oude bron. Zowel de

fotokopieën als de transcriptie en de indexen zijn opgenomen. Dit wordt aangevuld met het grafstedenboek 1661-1742, waarover wel al eerder gegevens waren opgenomen in publicaties. De papieren uitgave kost €22,50 (beperkte oplage). De stick met de delen 3, 5 en 28 kost €12,-. Portokosten zijn respectievelijk € 5,50 en € 1,-.

Deel 25 / Hazerswoude, dorp en Rijndijk. Begraven;

Uitgave juni 2018; 1369 pag.; bewerking door mevr. E. Keus.

De delen 23, 24 en 25 vormen één publicatie. Het bevat alle bewaard gebleven registers van Hazerswoude (RK: dopen 1705-1738; trouwen 1748-1811 (H. Michael); dopen 1797-1811 (H. Engelbewaarders); Remonstranten: dopen 1664-1811; Gereformeerd: dopen 1621-1811, trouwen 1620-1643 en 1670-1885; Hervormd: dopen 1792-1812, trouwen 1643-1670; Kinderen geboren in Hazerswoude doch Nederduits gereformeerd gedoopt in Koudekerk: 1776-1812; Begraven: Gaardersarchieven 1719-1805; gemeentelijke overlijdensregister 1806-1811; Nederduits-gereformeerd begraafregister 1652-1693. De omvang van deze publicatie heeft geleid tot de beslissing de overzichten alleen **digitaal** ter beschikking te stellen. Een USB-stick is verkrijgbaar voor €12,50 bij de penningmeester Cees-Jan van den Hoek en bij het Historisch Museum Hazerswoude (Dorpsstraat 66, 2391 BK Hazerswoude).

Deel 24 / Hazerswoude, dorp en Rijndijk. Trouwen;

Deel 23 / Hazerswoude, dorp en Rijndijk. Dopen;

Deel 22 / Hillegom. St. Maartenskerk.

Uitgave 2016; 430 pag.; bewerking door mevr. E. Keus. Alphons Maas van 'de Stichting Vrienden van Oud Hillegom' schreef de inleiding. Deze uitgave bevat de bewerking van de DTB-registers van Hillegom van vóór 1815. Zowel de Rooms-Katholieke als de Nederduits-Gereformeerde/ Hervormde gegevens zijn hierin opgenomen. Dit deel bevat ook informatie die niet aanwezig is bij ELO.

Deel 21 / Koudekerk a/d Rijn. De Brugkerk, van nederduits-gerf. tot nederduits-herv.

Uitgave 2016. Bewerking door mevr. E. Keus. Het boek bevat de doopgegevens van 1624 tot 1812, huwelijken van 1624 tot 1798 en het register van begraven van 1781 tot 1820 aangevuld met de overlijdensregisters van 1685 tot 1812.

Deel 19 / Noordwijkerhout en de Zilk I. Parochie St Victor, rk 1678-1812) en nederduitsgerf. 1636-1812.

Uitgave 2015. Bewerking door mevr. E. Keus. Dit deel bevat rk doopgegevens (1678-1812) en trouwgegevens 1691-1812 / Nederduitsgereformeerde doopgegevens 1636-1812 en de trouwgegevens 1682-1812. Om de DTB-gegevens compleet te maken zijn tevens opgenomen de katholieke ingezetenen van De Zilk, gedoopt in Hillegom of Vogelenzang 1683-1812, dan wel aldaar getrouwd.

Deel 18 / Oegstgeest, rk dopen (1679 – 1812) en geref. DTB (1626 – 1812), met hiaat 1648 – 1661).

Uitgave 2014; 265 pag.; bewerking door mevr. E. Keus. Historisch overzicht: Aad van der Geest. De gereformeerde kerk uit die periode is de voorloper van wat na 1814 de

Hervormde kerk zou gaan heten. De bewerkte gegevens vormen een waardevolle aanvulling op eerder verschenen delen 2 en 8.

Deel 17 / Sassenheim, geref. DTB (1661-1883)

Uitgave 2014; 174 pag.; bewerking door mevr. E. Keus. Historisch overzicht: Aad van der Geest. De gereformeerde kerk uit die periode is de voorloper van wat na 1814 de Hervormde kerk zou gaan heten. De doopinschrijvingen lopen van 1661 tot 1883, evenals de (onder) trouwinschrijvingen. Toegevoegd zijn de overlijdensgegevens over de periode 1722 tot 1960.

Deel 16 / Lisse, geref. DTB (1620 - ca. 1810)

Uitgave 2014; 318 pag.; bewerking door mevr. E. Keus. Historisch overzicht: Aad van der Geest. De doopinschrijvingen lopen van 1620 tot 1811, de trouwinschrijvingen van 1620 tot 1809. Hieraan toegevoegd zijn nog de begravingen in en rondom de kerk over de periode 1747 tot 1833. Het merendeel van de personen is rk begraven. De rooms-katholieken hadden geen eigen kerkhof.

Deel 14 / Sassenheim, RK parochie St. Pancratius, DTB (1812 – 1912);

Uitgave 2013; 229 pag.; bewerking door mevr. E. Keus. Historisch overzicht: Aad van der Geest. Deel 14 bevat alleen rk personen die in Sassenheim hebben gewoond. De gegevens zijn afkomstig van DTB-boeken aanwezig in het archief van St. Pancratius te Sassenheim.

Deel 11 / Voorschoten, geref., lidmaten (ca. 1621 – 1833), ontvangen akten van indemniteit (1731 – 1803) en afgegeven akten van indemniteit (1797 – 1809).

Uitgave 2008, 175 pag.; bewerking door dhr. C.W. Delforterie.

Het boek bevat naast een aantal lidmatenlijsten, ook nieuwe en vertrokken lidmaten en data waarop mensen door belijdenis volwaardig lid werden. Het boek bevat naast aantekeningen betreffende 4200 namen van personen, indexen op voornamen, achternamen en patroniemen, aardrijkskundige namen, huis- en veldnamen, beroepen, functies etc.

Deel 10 / Lisse, parochianen van Sint Agatha 1813 – 1903.

Uitgave 2007; 300 pag.; bewerking door archiefgroep St. Agathaparochie en redactie bronnen. Dit boek is een vervolg op deel 6. Naast de gegevens betreffende doop, trouw en begraven zijn ook de gegevens van geboorte en overlijden verwerkt, zo ook over echtscheiding, eerste H. communie en allerlei andere (kerkelijke) zaken.

Deel 2 / Oegstgeest, geref., ondertrouw en trouw, 1645 – 1811.

Uitgave 1995; bewerking door dhr. J. van Egmond.

Deel 1 / Voorschoten, geref., ondertrouw en trouw, 1621 – 1805.

Uitgave 1995; 180 pag.; bewerking door dhr. C.W. Delforterie.

Redactie afdelingsblad-statuut

- ✓ De redactie publiceert graag artikelen van onze leden
- ✓ De redactie houdt zich het recht voor, in overleg met de afzender, artikelen te weigeren, in te korten of aan te passen.
- ✓ De redactie is niet verantwoordelijk voor artikelen op naam.
- ✓ Publicaties in dit blad mogen worden gekopieerd, mits met bronvermelding.
- ✓ De sluitingsdatum inzenden van kopij voor **nr. 93** is **16 juni 2026**.
- ✓ De kopij, bij voorkeur als bijlage per mail inzenden naar redactie-ryn@ngv.nl

Bestuur van afdeling Rijnland en Kennemerland

Voorzitter / afgevaardigde alg. ledenvergadering:

dhr. A. (Ab) Stikkelorum, Voorschoten. Tel. 071 – 576 4355, e-mail: voorzitter-ryn@ngv.nl

Secretaris / afgevaardigde alg. ledenvergadering:

mw. S.G. (Sytske) Visscher, Leiden. Tel. 071 – 576 6395, e-mail: secretaris-ryn@ngv.nl

Penningmeester / sociale media:

dhr. C.J. (Cees Jan) vd Hoek, Alphen a/d Rijn. Tel. 0172 – 438964 of 06 46 283 687, e-mail: penningmeester-ryn@ngv.nl. Bankrek. Nr. NL73 INGB 0589 6198 02 t.n.v. NGV te Bunnik **en altijd de omschrijving toevoegen:** t.n.v. Afd. Rijnland en Kennemerland.

Bestuurslid / PR en communicatie:

mw. S.G. (Sytske) Visscher, Leiden. Tel. 071 – 576 6395, e-mail: nieuwsredacteur-ryn@ngv.nl

Bestuurslid / eindredactie Rijn- en Kennemerlandse Mare:

mw. A.C. (Ank) Poland, Leiden. Tel. 071 – 514 0016, e-mail: redactie-ryn@ngv.nl

Bestuurslid / met extra aandacht voor Kennemerland:

mw. H. (Henriette) Adema, Santpoort Zuid. E-mail: bestuurslid-ryn@ngv.nl

Redactie mededelingenblad Rijnland en Kennemerland

Mw. A.C. Poland

Mw. M.J. Snels

Redactie Bronnenboeken

Dhr. J. van Egmond

Dhr. M. Roest

Webredactie: mw. S.G. Visscher, dhr. C.J. van den Hoek, mw. A.C. Poland.

Colofon: Dit blad verschijnt vier keer per jaar (2x digitaal, 2x op papier) en is een uitgave van afdeling Rijnland en Kennemerland van de Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV).

Omslag blad: Detail van de kaart van Francesco Ricciardo 1741. De kleuren op de omslag zijn symbolisch. Blauw is het water van Rijnland en geel de duinen van Kennemerland. Blauw en geel wordt samengevoegd groen; de polders.

Herkomst kaart: <https://www.uu.nl/bijzondere-collecties/collecties/digitale-tentoonstellingen/kaarten-van-holland-en-utrecht> Ontwerp: Anneke Friedhoff.

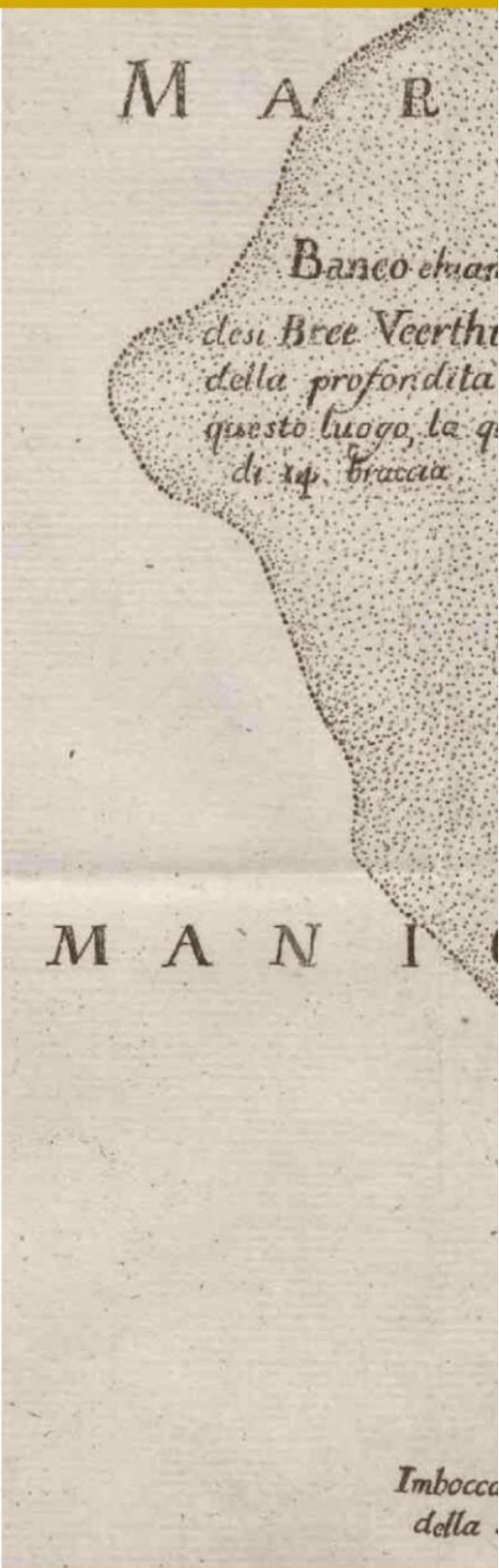
© 2026 – overname van artikelen en teksten is slechts toegestaan onder nadrukkelijke verwijzing naar dit blad en met vermelding van de auteur.

Homepage van de afdeling: <https://www.ngv-afdelingen.nl/ryn/>

Voor nadere informatie de website van de NGV: www.ngv.nl

Oplage 75 exemplaren, pdf 350 exemplaren.

Drukkerij van der Linden, Leiden

Afzender:

NGV afd. Rijnland en Kennemerland

secr.: Noachstraat 68

2324 LT Leiden